

Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön epäily Tutkimukset lasten oikeuspsykiatrian työryhmässä

Ilona Luoma
LT, dosentti
Apulaisylilääkäri
Tays, lastenpsykiatrian vastuualue

Lasten oikeuspsykiatrian työryhmä

Moniammatillinen työryhmä

- lastenpsykiatrian erikoislääkäreitä
- gynekologian erikoislääkäreitä
- psykologeja
- sosiaalityöntekijöitä
- sairaanhoitajia
- osastonsihteereitä
- erikoislääkärin palveluja somaattisia tutkimuksia varten lastentautien vastualueelta

Työryhmän tehtävät

Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön ja / tai pahoinpitelyn epäilyjen tutkiminen poliisin virka-apupyynnön perusteella

- Virka-apu on osa poliisin esitutkintaa
- Poliisi johtaa esitutkintaa ja päättää mm. tiedon luovutuksesta
- Virka-apupyyntö usein erikseen somaattiseen ja lasten oikeuspsykiatriseen tutkimukseen

Konsultaation ja koulutuksen antaminen

Viranomaisyhteistyömuotojen kehittäminen

Lainsäädäntö ja sopimukset

Laki lapseen kohdistuneiden seksuaali- ja pahoinpitelyrikosten selvittämisen järjestämisestä poliisin, syyttäjän tai tuomioistuimen pyynnöstä (1009/2008).

Yliopistollisia sairaaloita ylläpitävät sairaanhoitopiirit huolehtivat tutkimusten järjestämisestä.

Aluehallintovirastojen kanssa tehdään sopimukset tutkimusten järjestämistavoista (tutkimusohjelma, henkilöstö, tilat ja laitteet, tavoiteajat ym.)

Sopimukset tarkistetaan vuosittain

Valtio maksaa tutkimukset.

Lasten oikeuspsykiatrian yksiköt

■ HYKS:n erityisvastuualue

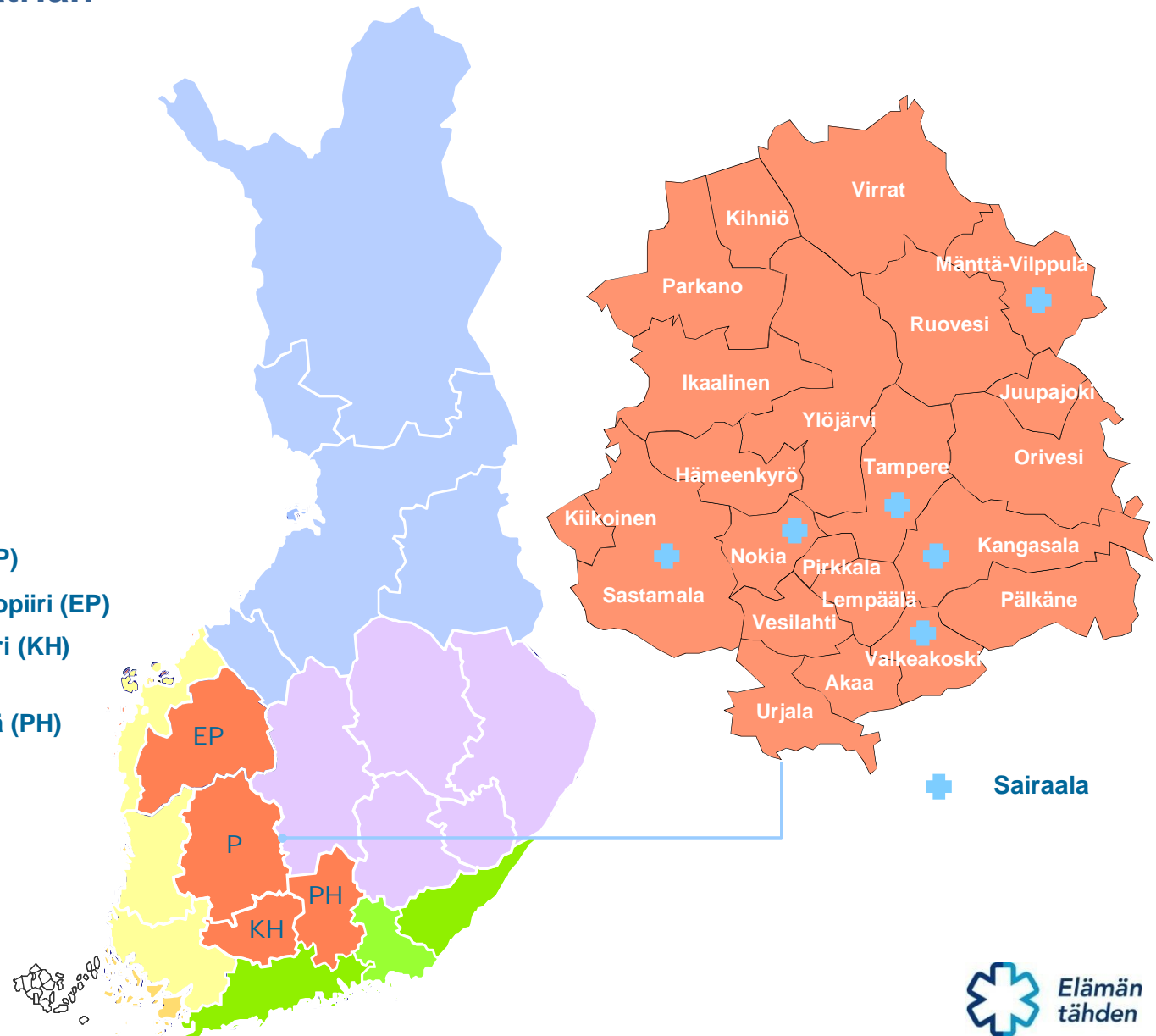
■ KYS:n erityisvastuualue

■ OYS:n erityisvastuualue

■ TAYS:n erityisvastuualue

- Pirkanmaan sairaanhoitopiiri (P)
- Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri (EP)
- Kanta-Hämeen sairaanhoitopiiri (KH)
- Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä (PH)

■ TYKS:n erityisvastuualue

Lasten oikeuspsykiatrisen tutkimuksen vaiheet

Virka-apupyynnön saapuminen

Tutkimuksen suunnitteluvaihe

- Asiakirjat ja muu materiaali
- Viranomaisneuvottelu I

Tutkimusvaihe

- Vanhempien/hooltajien haastattelut
- Lapsen oikeuspsykologinen haastattelu, lisäkysymykset
- Mahdollinen muu tutkiminen

Palaute ja lähetteet

- Viranomaisneuvottelu II
- Palautekeskustelut, jatkohoitoneuvottelut

Lausunto

Mahdolliset oikeudenkäynnit

Hypoteesilähtöinen työskentely

Pahoinpitely- tai hyväksikäyttöepäily ja sille vaihtoehtoiset tapahtumakulut

- Vaihtoehtoiset hypoteesit: mitkä muut asiat voivat selittää epäilyn syntyä kuin pahoinpitely / hyväksikäyttö?

Lapsen haastateltavuus

Lapsen kyky tuottaa kertomaa tapahtumista vasteena avoimiin kysymyksiin

- Arvioidaan tapauskohtaisesti
- Kehitystaso, kielelliset kyvyt
- Epäillyistä tapahtumista kulunut aika
- Epäilyn käsittelyminen lapsen kanssa

Muisti – episodinen

Vaikuttaminen – muisti on muokkautuva

Muistin eri lajit

Muisti = mekanismi, jonka kautta menneet tapahtumat vaikuttavat käyttäytymiseen nyt ja tulevaisuudessa (Siegel 2001, Purves ym. 2008)

Pitkäkestoisen muistin lajit:

Nondeklaratiivinen muisti: taitojen oppiminen, priming, ehdollistuminen

- toimivat jo ennen kielen kehittymistä

Deklaratiivinen muisti: episodinen ja semanttinen

- kehittyvät kielen mukana
- tarvitaan kykyyn kertoa tapahtumista

Lapsen haastattelu onnistuu vasta kun deklaratiivinen muisti on riittävän kehittynyt

Jo ennen kielen kehittymistä koetut tapahtumat vaikuttavat aivoihin ja käyttäytymiseen – pelkän käyttäytymisen tulkinta ei kuitenkaan ole luotettavaa

Tutkimusten jälkeen

Lapsen ja perheen jatkohoitoon ohjaaminen

- Traumatisoitumisen ja kehityksen riskin arviointi
- Oirekartoitus
- Hoidon porrastuksen arviointi
- Palauteneuvottelu
- Lähetete
- Tarvittaessa hoidonsiirtoneuvottelu

Ennusteeseen vaikuttavia tekijöitä

Teon piirteet: kesto, vakavuus, useita tekoja, useita tekijöitä

Suhde tekijään: vanhemman tai muun huoltapitävän henkilön taholta erityisen vahingollista

Muut riskitekijät (muu kaltoinkohtelu, muut kuormitustekijät, sosiaalinen asema ym.)

Suojaavat tekijät: psykoedukaatio, sosiaaliset taidot ja tunnetaidot, hallinnan tunne, aktiivisuus, optimismi, kiintymyssuhteet, syyn näkeminen itsen ulkopuolella, vanhemman/perheen tuki

Hoito

Suunnitellaan yksilöllisesti

Psykoedukaatio

Kehitystason huomiointi

Traumafokusoidun kognitiivis-behavioraalisen terapian (TF-CBT:n) vaikuttavuudesta eniten näyttöä

- Strukturoitu 12 käyntikerran terapiamuoto seksuaalista hyväksikäyttöä tai muuta psyykkistä traumaa kokeneille lapsille

Perheen tuki

Kiitos!

